

Біографія цього юнака, якого ви бачите на фото, нічим особливим не відрізняється від десятків біографій інших юнаків і дівчат. Школа, інститут, армія і знов навчання... Нічого надзвичайного. Але саме у цій звичайності — уся сутність справи. Бо тільки людина неординарна, творча, мисляча може знайти звабу, інтерес, у здавалось би буденних, на перший погляд, справах. І той, хто спромігся все-таки піднятися вище над нашою суєтністю буття, зумів знайти незвичайне у звичайному, почуває себе набагато щасливішим і багатшим, навіть при «тощому» гаманці. Адже побачити красу у квітучій троянді багатой оранжереї, — не так вже й важко, а заприпитати, віднайти, відчуті її у звичайних, запиленних польових васильках — це дається Богом, і не кожному.

Не вірите, зустріньтесь, поговоріть зі студентом п'ятого курсу медичного факультету, лаборантом ЦНДЛ Ігорем Кайдашевим. В розмові з ним ви неодмінно зрозумієте, як багато і як мало можна зробити за один і той же відрізок часу — п'ять років навчання у вузі. Певно, все залежить від того, хто якими очима дивиться на світ, на навчання, на науку, на працю, взагалі на життя. Чим багатший внутрішній світ — тим красивіша духовно сама людина, тим краще її робота...

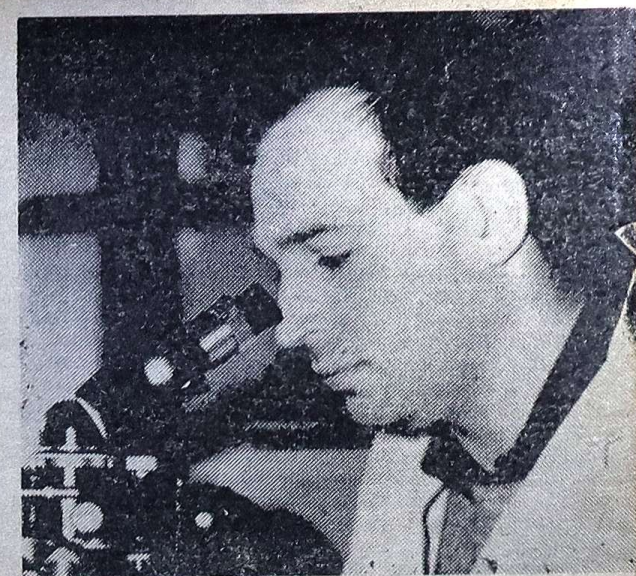
Є одвічні «студентки-ники», яким завжди бракує часу для навчання, завжди вони нічого не встигають і повсякчас заледве витягають на «задовільно». А трапляється це здебільшого з власних лінощів, неорганізованості, небажання відмовитися від зайвих розваг, невміння відрізнити в житті головне від другорядного.

А є й інша категорія студентів. Це привілейовані долею когорта фірмових «пай-дівчаток» і «пай-хлопчиків» з великими запитами і потребами, з «власним авто», з добрим матеріальним достатком, який вони «успішно» щоразу поповнюють методом стихійного бізнесу — «купи-продай», формуючи себе таким чином, знов-таки із-за браку часу, медиками - сіромахами, від яких потім в розумних колективах відмахуються як від надокучливих мух...

Так, є життя з табличками на шиях, де наче папури з кліток: «Куплю рублі», «Куплю долари», «Міняю купони», «Куплю золото»... А є зовсім інше — на вістрі духовності, пошуку, професійного неспокою. Звісно, такі речі тих комерсантів-молодиків з базарного рингу не колишують. Втім, їхній банальний зверхності можна хіба що поспівчувати. Як кажуть, кожному — своє. Хто любить вирощувати живі квіти, а хто робить паперові. Загальна хвиля грошової лихоманки і дешевого бізнесу засліплює зараз багатьох...

— ...І все ж, не на цьому світ тримається, — говорить Ігор. — Хоча, вважаю, два моральних полюси — ніхто не взмоє змінити. Так завжди було і

— Вважаю, захотіти стати лікарем, так би мовити, знавця — небезпечно... Бо те, що швидко спалахує — швидко й згорає... Професія лікаря особлива, бо пов'язана із здоров'ям людини. І тому до такого вибору треба підходити виважено. Якщо потрапляє сюди байдужа людина — це катастрофа для хворого. Не хочу сказати, що я вже з «пелешок» мріяв стати лікарем. Це було б з мого боку нещиро. Але я ріс, виховувався у сприятливому для цього факторі. Мати, батько, бабуся — усі лікарі. Як кажуть, з малого чув, жив їхніми проблемами, цікавився їх вирішенням, з інтересом ще з молодших класів прилучався до вивчення біології, хімії. Тож, певно, уся ця до-

ТАК ПОЧИНАЄТЬСЯ ВЧЕНІЙ...

буде. А те, що існує спекуляція у нас, підприємництво на первіснообщиному рівні — прикро. Мені тих хлопців з рекламними емблемами на грудях просто шкода. Надто вже нещасними вони виглядають. Та я все-таки впевнений, що незабаром й до нас прийде цивілізований ринок. Прийде час підприємництва на сучасному рівні. На зміну вульгарним спекулянтам придуть вчені, які знатимуть справжній діловий ринок, а не базар, які навчать торгувати, а не спекулювати. І взагалі, вважаю, рушієм усього прогресу є наука...

Можливо, це розуміння і привело Ігоря ще на першому курсі до участі в науковому гуртку. А згодом юнак і не помітив, як це заняття стало для нього улюбленою справою, допомагало збагнути не лише багато професійних таємниць, а й чимало інших речей, життєвських істин — для чого живеш, що залиши після себе. Йому можна тільки по-доброму позаздрити. Погодьтеся, не кожен зможе, навчаючись на відмінно, ще й представити по закінченню вузу свою наукову роботу до захисту...

— Ігорю, коли ти закінчив школу, перед тобою стояло питання вибору професії. Чи вже одразу твердо визначився — ось буду лікарем і все тут...

машня атмосфера і вплинула остаточно на мій вибір.

— Трапляється, добувається дехто своєї мети, вступає до вузу і раптом... розчаровується...

— Ні, гадаю, зі мною такого вже не станеться. Хоча на перших курсах, треба сказати, усякого було. Я був незносним студентом. Домучував викладачів запитаннями — чому і навіщо так, а не інакше? А ви ж знаєте, як люблять таких, свого роду, вискочок... Скрізь добре жити, коли нічим не відрізняєшся від інших. Потім я збагнув, що дійти, докопатися до якоїсь істини шляхом запитань — всеодно, що битися головою об гумову стінку. Вирішив самостійно знаходити усі відповіді, власноруч, ретельно працював над літературою. Очевидно, це і привело мене до науково-дослідної роботи...

— А чому, якщо не секрет, своїм науковим об'єктом обрав саме кафедру нормальної фізіології?

— Якщо по ширості, то, напевно, тому, що у нас серед студентів великим авторитетом користується В. П. Міщенко, завідуючий цією кафедрою, доктор медичних наук і тоді він був проректором з наукової роботи. Ми всі вже звикли і знаємо, що до нього завжди з легкістю, без проблем можна звернутися за порадою. І якщо щось нове, пропресивне, ва-

рте уваги — він обов'язково підтримає, допоможе, відкоректує ідею, дасть їй дорогу і простір для досліджень. Взагалі Віталій Петрович — особистість, цікава індивідуальність. А тільки особистість може створити такий же цікавий колектив, сформувати групу індивідумів, а не якоїсь сірої маси...

— Я з тобою згодна. Пригадується, десь кілька років тому, коли ще існував комсомол (як біжить час!) на зборах комсомольців слухали питання незадовільного відвідування лекцій студентами. І на запитання — чому так багато відсутніх на заняттях, один студент відповів таким запитанням: «А чому, коли йдуть лекції В. П. Міщенка, проблем з відвідуванням не виникає?». Його підтримали усі інші присутні. Дійно, такий імідж, як сьогодні модно говорити, треба заслужити... Це він тобі допоміг з вибором науково-дослідної теми?

— Мене зацікавила проблема протастандинів, тобто питання регуляції в організмі людини. Це було у 1986 році, але наступного року мене забрали в армію. Там дещо цікавився цією темою, працюючи в військовому шпиталі, навіть наукова стаття була. Але для науки проміжок часу у два роки — великий строк, багато що змінюється, стає вчорашнім днем. Втратилась актуальність і моїх

розробок. Тому, коли прибув з армії, ми з Віталієм Петровичем поміркували і вирішили перепрофілювати дослідження. Зайнялися трішки іншою проблемою — пептидергічною регуляцією в організмі, почали вивчати новий клас регуляторних речовин — пептидів-цитомединів. Це нова, перспективна тема і за кордоном, і в країнах СНГ. Вона стала головною напрямком діяльності кафедри, ЦНДЛ і моїм дослідженням.

— ...І як? Є успіхи? Наскільки далеко ви просунулися у цьому напрямку?

— Про остаточні підсумки говорити ще зарано. Але певні успіхи вже є. Зараз в лабораторії повним ходом йдуть нові наукові дослідження. Дослід за дослідом...

— По цій темі ти плануєш і свій захист кандидатської?

— Так, гадаю, що вдасться захиститись. Хоча хто зна, як там в житті може обернутись. Плануються деякі відкриття. Зокрема, нового лікувального препарату, який можна буде використовувати для терапії різних ниркових захворювань. Це десь, кажуть, тягне навіть на докторську...

— А не важкувате тобі? Все-таки щоденні заняття, і робота ввечері...

— Це як на кого, самі розумієте. Хтось би не погодився на такий режим дня, життя. Але якщо я скажу, (Продовження на 2 стор.)

Так починається вчений...

(Продовження)

Початок на 1-й стор.)

що мені легко — це буде неправдою. Я просто вже не знаю, як може бути інакше. І якщо я з цим справляюсь — значить, такий варіант можливий... Вчуся заощаджувати час, оерегти кожну вільну годину. Адже, гадаю, ми вдемо до такого майбутнього, коли праця людини оцінюватиметься не по тому, як справно вона відсиджує на робочому місці, від дзвоника до дзвоника, бандикуючи за платками з мудрим виглядом, а по тому — що і як вона зробила, маючи відповідну за те й платню.

Сиджу по чотири пари, а потім мерщій сюди, в своє товариство, з яким вже дуже зріднявся і без якого вже я був би не я. У нас тепла, дружня атмосфера, відчуття локтя товариша, єдності в спілкуванні, духовної близькості. Це дарунок долі — мати поруч себе, працювати з такими людьми, як: О. В. Капрушов, наш завідуючий ЦНДЛ, доцент, кандидат медичних наук; О. І. Щебрижинський, завідувач лабораторії, кандидат біологічних наук. Ми завжди втрюх, завжди разом тут дозна сидимо «тріо», деколи навіть вахтери дивуються, бо, трапляється, що аж по ночі розходимося по домітках. Але мені така єдність, такий спосіб життя — понад усе. У нас часто виникають дискусії. Хтось щось нове, цікаве придумав — обговорюємо спільно обговорюємо. Хто відстоює свою позицію, хто доводить інше, а хтось неодмінно виступає в ролі третейського судді. На віру нічого не приймаємо. Усе ретельно перевіряємо. Якщо в дебатах знайшли щось раціональне — починаємо експериментальне підтвердження. Пробірки, прилади, цифри — конкретним фактам вже не заперечуш. Навіть якщо передбачення не підтвердилось — це теж результат. Погано, що на фундаментальні розробки раніше майже не звертали уваги. Зараз по-троху починають розуміти. Розпочинається боротьба за розум. І хто її виграє — той і буде краще жити, за тим і буде увесь прогрес. В Америці уся ця система добре відпрацьована. Ми ж ще довго не будемо жити так, як іноземні науковці. Тому багато вчених покинули нашу країну в роки перестройки, дуже шкода. Зви-

чайній людині що потрібно? Одяг, харчі. А в науковому світі процес забезпечення життєздатності — набагато ширший. Вчений — однак нічого зробити не в змоззі. Сучасному вченому потрібні обладнання, реактиви. Без них всеодно що укол робити без ін'єкційних голлок, лікувати людей без ліків. А якщо ще й жити погано...

— Щось ти засумував. Виходиш зрозумів, на щі ідеш, та вже ж не злякався некупності й невлаштованості майбутньої праці?

— Так, я готовий був до цього, бо у мене своє розуміння змісту життя. От навіщо, приміром, спекулянт їздить, торгує. Щоб шикарно одягати, смачно їсти. Але він помирає і після нього нічого не залишається. Його забудуть. А мені хотілося б хоч якусь частинку внести до загального здобутку тих, хто сіє розумне, добре, вічне...

Як правило, люди творчості в особистому житті рідко бувають щасливими, але в своїй роботі завжди знаходять віддушину. Був недавно на конференції маститих вчених з проблем гемостаза, на яку з'їхались люди із світовими іменами. І таке зворушливе відчуття приреченості до цих великих людей охопило мене, надзвичайне збагачення, задоволення від спілкування з ними. Це якраз те, що не може бути в нашому щоденному житті. Тут я студент, а там — почувався на рівних, говорив не як з начальником, корифеєм, а як з простою людиною. Ніхто не користувався своєю перевагою в чомусь. Як діти у дворі сперечаються за іграшки, так вчені відстоюють свою ідею. Тоді дивинсь на чих і розумієш, що є цивілізоване життя, боротьба ідей. В суперечках народжується істина, яку шукають. Дехто каже: «Я Леніна бачив». А я кажу: «Я їх бачив...».

— А тобі доводилось вже самому виступати на таких солідних форумах?

— На міжнародному симпозиумі в Санкт-Петербурзі мав пленарну доповідь про пептидні біорегулятори. Був ще на кількох великих конференціях. Навіть встиг стати членом трьох міжнародних товариств — європейських міжнародних товариств імунологів, біохіміків з патофізіології. Є багато міжнародних запрошень, але нема валюти туди поїхати. Надсилають ме-

ні безкоштовно журнал Лондон — Кембрідж «Імунологія сьогодні». Є замовлення на друковані статті для публікацій у різних країнах світу (15—16 записів). Тут я, щоправда, не рахуюсь з особистими витратами, відсилаю. В науковому світі існує така етика, якщо просять, треба виконувати замовлення, щоб тримався постійний об'єм новою науковою інформацією, щоб постійно пульсувала фантазія.

— Значить, і у вашій науці, як і в математиці, потрібна невечерна фантазія?

— Нам потрібно її навіть більше, аніж математикам. Бо там усі чіткі критерії, а в біології — непростий. Пригадуєте, як Гегель говорив, що в пізнанні головне не факт, а концепція, теорія, створена вченим. Потрібно створити таку теорію, яка б базувалась на більшості фактів. Перша частина — аналіз і синтез, що виводить на якийсь певний тезис, а потім вже починається робота фантазії, коли потрібно придумати безліч наукових пояснень тому чи іншому факту чи тезису, який був висунутий. Потім — вибір найбільш раціонального зерна, що буде базою для наступних досліджень. Усі справжні відкриття народжувались на стику, на узагальненні. В тій чи іншій дисципліні надходить час, коли вимушені зупинитись, оглянутися. І ось, коли тупцюються на місці, знаходиться раптом хтось такий, хто зможе зробити в цей момент узагальнення — і тоді пішли далі... Дуже цікавий цей процес творення істини. І наші вчені багато можуть, було б лише у нас таке, як належить, матеріальне забезпечення науки.

— Ну, ти ж все-таки сподіваєшся, що колись усе в цьому плані буде гаразд?

— У нас, у людей, так природою закладено, що без сподівань — не було б життя. До цивілізованого підприємництва ми прийдемо через цивілізацію суспільства, через цивілізацію науки. Це майбутнє держави і кожної людини. Мені б, приміром, ще дуже багато хотілося віддячити інституту за усе те добре, що він зробив для мене.

— Що ж, нехай щастить тобі у цих добрих намірах. А наші читачі, студенти, напевно, зрозуміли, як звичайно і просто народжується вчений...

В. ТЕРЕЩЕНКО.